

Predstavitev Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016

Darko Anželj, Ministrstvo za notranje zadeve, Generalna policijska uprava

Namen

Namen prispevka je predstaviti aktivnosti delovne skupine pri pripravi novega nacionalnega programa preprečevanja in zatiranja kriminalitete ter predstaviti metodologijo in predloge vsebine predloga nacionalnega programa.

Metodologija

V prispevku bo opravljena analiza statističnih podatkov in pregled domačih in mednarodnih dokumentov, ki so podlaga za vsebinsko pripravo nacionalnega programa.

Ugotovitve

Najpomembnejše ugotovitve v prispevku se bodo nanašale na določitev državnih prioritet na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete, ki jih bo s sprejemom nacionalnega programa določil Državni zbor. Prioritete se bodo nanašale na urbano kriminaliteto, premoženjsko kriminaliteto, gospodarsko kriminaliteto, organizirano kriminaliteto, kibernetško kriminaliteto, prepovedane droge, mladoletniško nasilje, nasilje v družini, varovanje okolja, strah pred kriminaliteto, zakonodajo in postopanje državnih organov v razumnem roku, odvzem premoženjske koristi, kaznovalno politiko, izvrševanje kazenskih sankcij, ipd.

Praktična uporabnost

Varnost in svobodo ljudi v družbi ogroža vsakovrstna kriminaliteta kot vsakodnevna stalnica in spremljevalka družbenega dogajanja na vseh področjih človekovega udejstvovanja. Kriminaliteta kot družbeni fenomen in neposredno delovanje tako posameznikov kot naključnih oz. organiziranih skupin je kot taka, vseobsegajoči pojav v vseh družbenih skupnostih, na vseh ravneh, ki še posebej posega v dejanski občutek varnosti in svobode ljudi in celotne družbe ter s tem v same temelje demokratične družbe. Določenost kaznivih dejanj v kazenskem zakoniku je seveda potreben ne pa zadosten pogoj uspešnega zoperstavljanja problemu kriminalitete v družbi. Z nacionalnim programom bomo določili smer in intenzivnost delovanja družbenih subjektov s ciljem zmanjšanja posledic kriminalitete v naši družbi.

Izvirnost/pomembnost prispevka

Prispevek temelji na interdisciplinarni pripravi ukrepov, ki bodo v naslednjem petletnem obdobju prispevali k zmanjšanju škodljivih posledic kriminalnih dejanj v Sloveniji.

Ključne besede: nacionalni program, kriminaliteta, preprečevanje kriminalitete, javna varnost.

1 Uvod

Republika Slovenija je demokratična, pravna in socialna država, ki, izhajajoč iz Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS, skladno z Ustavo RS in veljavnimi mednarodnimi pogodbami, zagotavlja varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem osebam na ozemlju RS, ne glede na njihove osebne okoliščine. Izhodišče takega varstva je človek kot svoboden posameznik, čigar dostojanstvo, varnost in zasebnost so posebej varovane vrednote, ki jih je RS dolžna v skladu z mednarodnimi pogodbami in domačim pravnim redom spoštovati tako, da vanje neupravičeno ne posega (pravice negativnega statusa), in varovati tako, da ustvarja možnosti za njihovo dejansko uživanje (pravice pozitivnega statusa).

Uresničevanje in spoštovanje takih zavez je zato temeljni pogoj krepitve pravne in socialne države, stabilnega gospodarskega razvoja, spoštovanja človekovih pravic in svoboščin ter zagotavljanja takega družbenega okolja, ki bo vplivalo na zmanjšanje kriminalitete in s tem uresničevanje temeljnih ciljev; ti predvidevajo učinkovito usmeritev naporov državnih institucij in civilne družbe v ustvarjanje okoliščin, ki bodo omogočile visokokakovostno raven individualnega in družbenega življenja ter zagotavljale življenje v varnem okolju, usklajeno delovanje zakonodajne, izvršilne in sodne veje oblasti ter drugih institucij, njihovo sodelovanje z nevladnimi organizacijami in organizacijami civilne družbe pri oblikovanju in izvajanju politike preprečevanja in zatiranja kriminalitete ter določanje ključnih področij nacionalne varnosti in podajanje usmeritev na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete. S tem bodo ustvarjeni pogoji za integracijo kriminalitetne politike v vse politike, predvsem na področju preprečevanja kriminalitete.

Številni varnostno kočljivi in pomembni dogodki, ki smo jim bili priča v preteklosti, še posebej pa tisti, ki jih spremljamo v današnjem času ob prebujenju in množičnem zavedanju številnih narodov po svetu, da sta svoboda in s tem povezana varnost bivanja, ustvarjanja in življenja dobrini sami po sebi, vendar nista dani sami po sebi in brez prizadevanja vsakega posameznika posebej in celotne družbene skupnosti skupaj, nas opozarjajo, da je treba delovati proaktivno, pa tudi globalno preventivno, če želimo, da bodo tudi represivni ukrepi, kot skrajni in naknadni, imeli pozitiven učinek. Demokratična družba namreč brez dejanske uresničitve takega zavedanja, ki je temelj upoštevanja, spoštovanja in uresničevanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin, sploh ne more zagotavljati svobode in varnosti v okviru pravičnosti. (RNPPZK, 2011)

2 Ocena stanja in razlogi za sprejem resolucije

Zaradi globalne gospodarske krize, ki je ob izbruhu v letu 2008 tudi glavni generator socialne krize, se je Slovenija znašla v položaju, ko je po kazalniku registrirane brezposelnosti v januarju 2011 od skupnega števila aktivnega prebivalstva 12,3 odstotka oziroma 115.132 ljudi brezposelnih. Brezposelnost pa je po raziskavah javnega mnenja v Sloveniji eden izmed primarnih in najbolj prepoznavnih dejavnikov ogrožanja varnosti, torej ena izmed komponent, ki pri ljudeh vzbujajo doživljanje grožnje njihovi individualni varnosti in skrbi za njihove bližnje, v povezavi z drugimi dejavniki (predvsem drogami in kriminalom) pa na dejanski ravni dolgoročno najbolj destruktivno vpliva na podstat in temelje demokratične družbe, saj na eni strani med ljudi vnaša vtis in prepričanje, da državne in druge institucije ne delujejo, na drugi strani pa vzbujajo njihovo subjektivno doživljanje nemoči, da bi lahko kar koli spremenili. Doživljanje in občutek varnosti sta med najpomembnejšimi komponentami posameznikovega

dojemanja realne stvarnosti, njegovega fizičnega in psihičnega razvoja in napredka ter počutja v sredini, v kateri živi, dela in ustvarja.

Posebej pa varnost in svobodo ljudi v družbi ogroža vsakovrstna kriminaliteta kot vsakodnevna stalnica in spremljevalka družbenih interakcij na vseh področjih človekovega udejstvovanja. Kriminaliteta kot družbeni fenomen in neposredno delovanje ali nedelovanje posameznikov ali naključnih oziroma organiziranih skupin je pojav, ki je prisoten v vseh družbenih skupnostih, na vseh ravneh, in še posebej posega v doživljanje in dejanski občutek varnosti in svobode ljudi in celotne družbe ter s tem v same temelje demokratične družbe. Zaradi demokratičnih mednarodnih in ustavnih zavez je Slovenija kot demokratična, pravna in socialna država dolžna varovati življenja ljudi, njihovo zdravje, premoženje, njihove temeljne pravice in svoboščine ter s tem zagotavljati svobodo in varnost vsem in vsakomur na njenem ozemlju tudi v primerih, ko so navedene dobrine ogrožene z dejanji, ki jih civilizirani in demokratični standardi opredeljujejo kot kriminaliteto, in so posamezna dejanja kot taka družbeno, moralno in etično nesprejemljiva ter z zakonom opredeljena kot kazniva.

Statistični podatki slovenske policije o gibanju in stanju kriminalitete v Sloveniji v obdobju od leta 2005 do leta 2010 (Poročilo o delu policije, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010) kažejo, da je bilo v tem času storjeno 521.801 kaznivo dejanje, v povprečju torej 87.000 kaznivih dejanj na leto. Preiskanost se v povprečju v navedenih letih giblje okoli 45 odstotkov, kar pomeni, da je slovenska policija s stopnjo utemeljenega suma ugotovila, kdo je storilec posameznih kaznivih dejanj, ter povprečno po posameznih letih na pristojna tožilstva podala 38.901 kazensko ovadbo zoper znane storilce oziroma skupno 233.409 kazenskih ovadb. Na podlagi vseh prejetih ovadb so tožilstva po vseh izvedenih postopkih na sodišča v obdobju od leta 2005 do leta 2010 vložila skupaj 85.681 obtožnih aktov zoper fizične in pravne osebe (vir: Vrhovno državno tožilstvo RS), slovenska sodišča pa so v navedenih letih pravnomočno obsodila 43.671 fizičnih (od tega 2375 mladoletnih) in 11 pravnih oseb (vir: SURS, Demografsko socialno področje, Kriminaliteta, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010).

Navkljub statistično izkazanim podatkom o subjektivnem doživljanju varnosti prebivalcev dveh največjih mestnih središč v Sloveniji pa je precej zaskrbljujoče dejstvo, ki izvira iz statističnih podatkov slovenske policije, da se v deležu vseh izvršenih kaznivih dejanj, ki jih letno obravnava, povečuje delež tistih kaznivih dejanj, ki pri faktorju kriminaliteta najbolj vplivajo na posameznikovo individualno doživljanje in zaznavo varnosti, in sicer tako glede osebne integritete kakor tudi glede njegovega premoženja. Gre za kazniva dejanja z elementi nasilja ter hujše oblike premoženjskih kaznivih dejanj, med katerimi najbolj izstopajo predvsem tatvine, vlomi in ropi. V zadnjem času je zaznati, da so storilci premoženjskih kaznivih dejanj, predvsem tatvin, vlomov in ropov, vse bolj predrzni, agresivni in medsebojno povezani, in sicer tako s posamezniki kot tudi z mednarodnimi združbami specialnih povratnikov premoženjskih kaznivih dejanj, predvsem z združbami iz držav, nastalih na območju nekdanje Jugoslavije.

Še pred časom je veljalo, da je Slovenija zgolj tranzitna država, na katere območju delujejo organizirane kriminalne združbe, ki se ukvarjajo z organizacijo, logistično podporo in izvajanjem kriminalne dejavnosti pri oskrbi evropskega tržišča s prepovedanimi drogami. V zadnjih letih pa jo je zaradi sorazmerno velikega povpraševanja po teh prepovedanih in za stabilno in varno okolje izredno nevarnih substanc mogoče označiti tudi kot uporabnico, saj se število kaznivih dejanj zlorab prepovedanih drog iz leta v leto povečuje, v povprečju za približno 20–30 odstotkov na leto, zaradi česar se dodatno generira tudi tako imenovana sekundarna kriminaliteta; to povzročajo odvisniki (vlomi, tatvine, ropi, goljufije ipd.) zaradi zagotavljanja virov, potrebnih za nakup prepovedanih substanc.

Zaskrbljujoča je tudi zaznava porasta števila kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke, predvsem kaznivih dejanj nasilja v družini, vključno z zanemarjanjem otrok in surovim ravnanjem z njimi, kaznivih dejanj, katerih storilci so mladoletne osebe, predvsem spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog in izsiljevanj

med vrstniki; pri mladoletnih storilcih pa je spodbudna zaznava upada števila kaznivih dejanj, storjenih zoper življenje in telo, ropov, goljufij in velikih tatvin.

Gospodarska kriminaliteta je posebno poglavje kriminalnih dejavnosti storilcev, ki posega v same temelje demokratične družbe, ruši in destabilizira njene osnovne gospodarske, finančne in socialne komponente ter na raven posameznikove percepcije vnaša prepričanje o nedelovanju družbenih in državnih nadzornih institucij, kar slabi njegovo splošno doživljanje varnosti ter dejansko ogroža varnost in neodvisnost celotne družbe. Po informacijah slovenske Policije se je obseg obravnavane in s kazensko ovadbo zaključene gospodarske kriminalitete v letu 2010 povečal za 41,10 odstotka, z 9259 obravnavanih kaznivih dejanj v letu 2009 na 13.064 kaznivih dejanj v letu 2010. Kot posledica storjenih gospodarskih kaznivih dejanj je v letu 2010 nastala premoženjska škoda, ki znaša 505,4 milijona evrov, kar je za 162 odstotkov več kot v letu 2009 (193,2 milijona evrov).

Po periodičnih raziskavah, objavljenih v Eurobarometru (Eurobarometer 74, 2010), je zagotavljanje varnosti pred različnimi oblikami kriminalitete za državljane in prebivalce Republike Slovenije in drugih držav Evropske unije eno najpomembnejših področij delovanja države in politike. Od pristojnih institucij zahteva kontinuirano in vzajemno ukrepanje za zatiranje vseh vrst kriminalitete, še posebej pa organizirane kriminalitete in terorizma, ter ukrepanje za zagotavljanje miru in demokracije.

Prost pretok oseb, blaga in storitev v Evropski uniji, nadaljnji proces odprave mejnih kontrol na notranjih mejah v Evropski uniji oziroma državah schengenskega prostora ter razvoj in razširjenost informacijskih tehnologij so izzivi, ki se jim morajo prilagajati tudi pristojni organi držav, tako da zagotavljajo varnost za državljane in prebivalce tako v Republiki Sloveniji kot tudi v drugih članicah Evropske unije. Vse večja povezanost družb v globalnem svetu zahteva skupno in usklajeno delovanje držav in vseh resorjev v posamezni državi na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete.

Dejanske varnosti in subjektivnega doživljanja občutka varnosti, ki sta temeljni sestavini posameznikove in družbene svobode, pa ni mogoče ogroziti zgolj z neposrednimi trenutnimi dejanji človekovega ravnanja oziroma opustitvami njegovih (pre)potrebnih dejavnosti; zaskrbljujočo komponento v globalni varnosti povzroča tudi človekovo dolgotrajno malomarno in načrtno brezbržno poseganje v okolje in naravne vire, brez preišljenih alternativ in tehtnih razmislekov o dolgoročnih posledicah in vplivih tako na človekov obstoj kakor tudi na naravni obstoj zdravih in neonesnaženih ekosistemov, kar ruši tisočletja dolgo vzpostavljeno naravno ravnovesje ter povzroča nepredvidljive okoljske nesreče in dogodke.

Razlogi za sprejem resolucije

Demokratična družba je utemeljena na konceptu posameznikove svobode, iz katere mora izhajati tudi institucionalna dolžnost zagotavljanja njegove varnosti, zato mora demokratična država kot garant varovanja in izvajanja tega koncepta dilemo, ali varnost ali svoboda, v največji mogoči meri prepoznati kot nesprejemljivo komponento zagotavljanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin, ki se lahko v polni meri uresničujejo le z vzajemnostjo svobode in varnosti. Namen resolucij je prav v tem, da spodbujajo številne državne, zasebne in vse druge oblike institucionalnega delovanja družbe ter vsakega posameznika k povezovanju, sodelovanju, razmišljanju in uresničevanju zagotavljanja varnosti na vseh ravneh z ukrepi, ki v največji mogoči meri izhajajo iz realno zaznanih in ovrednotenih virov ogrožanja. Slovenija je že v preteklih letih sprejela številne strateške dokumente, s katerimi se je odzvala ne samo na dejanske dogodke, temveč tudi na posameznikovo dožemanje varnosti; ti dokumenti so tako tudi razlog za to resolucijo in njen pomembni vir. Posebej izpostavljeni so tisti, ki se nanašajo na najhujše dejavnike ogrožanja; med njimi so na primer:

- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1, Uradni list RS, št. 27/10),
- Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih 2009 do 2015 (ReNPVNDN, Uradni list RS, št. 57/09),
- Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007–2011 (Skupaj za večjo varnost) (ReNPVCP, Uradni list RS, št. 2/07),
- Resolucija o preprečevanju in zatiranju kriminalitete (RePZK, Uradni list RS, št. 43/06),
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini (Uradni list RS, št. 41/09),
- Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi (EVA 2004-1911-0014, šifra: 214-00-167/2003-30 z dne 14. februarja 2005),
- Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu (DeSBT, Uradni list RS, št. 81/01)

ter številni drugi, katerih primarna namena sprejetja sta skrb za ohranjanje varnosti in varnostne kulture v družbi ter spodbujanje zavedanja, kako pomemben segment je varnost pri ohranjanju svobode, ki mora temeljiti na demokratičnih principih in uravnoteženem delovanju vseh, ki morejo in morajo kakor koli vplivati na te dejavnike. To sta tudi razlog in namen te resolucije, ki kontinuirano nadaljuje prizadevanje za ohranjanje že sprejetih zavez in standardov na področju varnostne politike Republike Slovenije ter v vseh segmentih vsebinsko nadgrajuje do sedaj veljavno Resolucijo (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007–2011, 2007), tako da opredeljuje ključna področja ogrožanja s kriminaliteto, identificira glavne probleme pri omejevanju kriminalitete in nakazuje rešitve za njeno učinkovitejše preprečevanje, obravnavanje in omejevanje. (RNPPZK, 2011)

3 Cilji in načela resolucije

3.1 Cilji

Temeljni skupni cilj Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (v nadaljevanju: Resolucija) je konstantno in dolgotrajno dejansko zagotavljati varnost ljudi v Republiki Sloveniji ter na podlagi predlaganih ukrepov in dejanj posledično doseči tako družbeno stanje, da bi se ljudje počutili varne. Pri tem je za vzpostavitev in doseggo načrtanega stanja treba izpolniti naslednje splošne in posebne cilje.

4.1.1 Splošni cilji

Treba je:

- stalno spremljati stanje in gibanje kriminalitete in drugih družbenih problemov ter prioritarno opraviti znanstveno utemeljene posnetke stanja vseh najhujših oblik kriminalitete v RS;
- izboljšati sodelovanje med organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj ter sodelovanje med državnimi organi, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, raziskovalnimi in nevladnimi organizacijami;
- ustvariti okoliščine za osebno, socialno, ekonomsko, okoljsko varnost in bolj kvalitetno bivanje prebivalcev;
- ustvariti okoliščine, v katerih se bodo prebivalci lahko počutili bolj varne pred kriminaliteto in bodo bolj zadovoljni z delom policije, tožilstev, sodišč in drugih nadzornih državnih organov;
- sistemsko ustvarjati večjo družbeno enakost, ki najbolj vpliva na zmanjševanje kriminalitete v družbi;

- celostno pristopati k preprečevanju in odzivanju na kriminaliteto in druge družbene probleme, z znanjem, pridobljenim v raziskavah, in s sodelovanjem čim večjega števila udeležencev in zainteresiranih strank;
- zmanjšati medijsko poročanje o kriminaliteti, ki spodbuja reakcionistične poglede na kriminaliteto in odzivanje nanjo;
- dekriminalizirati nekatera družbeno neškodljiva kazniva dejanja, ustvariti jasen in pregleden nabor kaznivih ravnanj in zmanjšati število prekrškov, ker prenormiranost družbe onemogoča učinkovito opravljanje temeljnih nalog države pri zagotavljanju varnosti in svobode;
- povečati obseg preventivnih dejavnosti na področju dela z otroki, mladostniki in družinami;
- pozornost javnosti preusmeriti v doslej sprejemljive oblike nasilja pri delu na črno in sivi ekonomiji, nasilja pri formalnih oblikah dela, v zvezi s takim delom, nasilja na delovnem mestu in izkoriščanja zaposlenih;
- ustvariti razmere, da bodo ljudje lahko bolj zaupali v delovanje pravne države in posebej v delo organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj, v delo kazenskih sodišč in organov za izvrševanje kazenskih sankcij;
- z usklajenim in doslednim delovanjem državnih organov omogočiti učinkovito odkrivanje, zavarovanje in odvzem protipravne premoženjske koristi;
- uvajati alternativne načine reševanja sporov v družbi in s tem prispevati k zmanjševanju pretirane juridizacije vsakodnevnega življenja;
- skrajšati čas odkrivanja storilcev in doseči sprejemanje pravosodnih odločitev v realnem oziroma razumen roku;
- okrepiti varnost in pomoč žrtvam z nekaznovalnimi mehanizmi, kot so skladi za gmotno in psihološko pomoč;
- oblikovati in okrepiti reintegracijske programe obsojencev, ki naj preoblikujejo problematično okolje in pripravijo obsojenca na življenje po prestani kazni;
- financirati raziskave s področja najhujših oblik kriminalitete (na primer gospodarske kriminalitete) in doslej sistemsko neprepoznavnih oblik nasilja (na primer okoljske kriminalitete in nasilja mladih, ki se izvršuje s pomočjo novih tehnologij);
- vplivati na uravnotežen ekonomski in socialni družbeni razvoj in upoštevati že obstoječe parcialne strategije na socialnem in ekonomskem področju;
- okrepiti čezmejno sodelovanje organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj;
- okrepiti sodelovanje na ravni Evropske unije v okviru mednarodnih organizacij (OZN, OVSE, Svet Evrope, Interpol, SECI/SELEC) in drugih partnerstev, katerih članica je Republika Slovenija tako na vladni kot tudi strokovni ravni, ter nadalje krepiti sodelovanje z raziskovalnimi institucijami in nevladnimi organizacijami.

4.1.2 Posebni cilji

Treba je:

- zadržati trende nenaraščanja števila premoženjskih kaznivih dejanj (še posebno v urbanih okoljih), ustvariti razmere, da se bodo ljudje počutili varnejše, ter zmanjševati priložnosti za izvrševanje premoženjske kriminalitete;
- na področju obravnave gospodarske kriminalitete in korupcijskih kaznivih dejanj vzpostaviti take mehanizme medinstitucionalnega sodelovanja, ki bodo sposobni preprečevati, prepoznavati in v najkrajšem mogočem času obravnavati in sankcionirati tudi nove pojavnosti oblike, z učinkovitim institutom odvzema protipravno pridobljenega premoženja, ničelno toleranco in učinkovitim izrekom varnostnih ukrepov ter kazenskih sankcij pa krepiti prepričanje in zavedanje delovanja pravne države;

- zagotoviti enotno vodeni in centralni pristop v boju zoper organizirano kriminaliteto v organih pregona in odkrivanja ter sprejeti državno strategijo, ki bi opredeljevala naloge in način sodelovanja med različnimi subjekti v državi z opredelitvijo konkretnih ciljev;
- ustanoviti nacionalni center za obveščanje o varnostnih incidentih v pomembnih slovenskih omrežjih zaradi hitrega odziva in ukrepanja ter medsebojnega obveščanja in preprečevanja kaznivih dejanj s področja kibernetike kriminalitete v slovenskih omrežjih;
- učinkovito odkrivati kazniva dejanja in prekrške, povezane s prepovedanimi drogami, zmanjšati število njihovih uporabnikov ter povečati univerzalne, selektivne in indicirane preventivne dejavnosti za preprečevanje tovrstne kriminalitete;
- razvijati preventivne ukrepe, ki bodo v največji mogoči meri pravočasno prepoznali, odvrčali in preprečevali nasilno vedenje mladih, v družbi pa oblikovati take vrednote za življenje, ki mlade ozaveščajo in ustvarjajo ničelno toleranco do nasilja;
- doseči večjo ozaveščenost pri prepoznavanju oblik nasilja v družini in ukrepanju zoper njega, odpraviti predsodke in druge prakse, ki temeljijo na ideji nadrejenosti/podrejenosti spolov ter na stereotipnih vlogah spolov, skrajšati čas odkrivanja in prijavljanja povzročiteljev nasilnih dejanj ter zagotoviti učinkovito medinstitucionalno sodelovanje pristojnih organov in organizacij ter povečati število raznovrstnih ukrepov in dejavnosti za učinkovito pomoč žrtvam in povzročiteljem nasilja v družini;
- pri obravnavanju kršitev s področja varstva okolja ustrezno uskladiti in izboljšati delovanje in protokole vseh pristojnih institucij za optimizacijo preiskavnosti dejanj, katerih posledica je kakršno koli ogrožanje okolja;
- z usklajenim delom policije, organov pregona in pravosodja zagotavljati ustrezno varnost ljudi, izvajati ukrepe za zmanjševanje občutkov ogroženosti ter izvajati kakovostne programe za žrtve in oškodovance kaznivih dejanj;
- pripraviti predlog zakona, v katerem bo v ustreznem postopku urejen razširjeni odvzem premoženja nezakonitega izvora;
- uvesti dodatne dejavnosti pri pomoči obsojencem po prestani kazni, z morebitno uvedbo probacijske službe, kar bi obsojencem po prestani kazni olajšalo vključevanje v normalno življenje na prostosti;
- z bolj načrtnim zbiranjem, vrednotenjem, vnašanjem v informacijski sistem in analiziranjem informacij zagotoviti kriminalistične obveščevalne informacije, ki bodo podlaga za strokovno utemeljeno določanje prioritet glede uporabe razpoložljivih sredstev in primernih ukrepov za preprečevanje in zatiranje kriminalitete. (RNPPZK, 2011).

3.2 Načela

Resolucija temelji na načelu, da je pri preprečevanju kriminalitete v družbi preventiva pomembnejša od represije. Preprečevanje kriminalitete je skupek vseh zasebnih pobud in dejavnosti države z namenom zmanjšati škodo, ki bi jo povzročila dejanja, določena kot kazniva. Preprečevanje kriminalitete je predmet zanimanja strokovnjakov, aktivistov in vseh drugih zainteresiranih posameznikov in skupin. Pri odločanju za preprečevalno dejavnost in pri njenem načrtovanju je zmeraj dobro preučiti izkušnje različnih preprečevalnih programov iz domače in tuje prakse. Pri preprečevanju, načrtovanju in pripravi preprečevalnih ukrepov je treba upoštevati družbene, kulturne, ekonomske, pravne in politične dejavnike v določeni družbi, saj ukrepi niso neposredno prenosljivi iz ene kulture v drugo. Mehanično prenašanje modelov lahko povzroči številne nezaželene in nehotene učinke.

Preprečevanje kriminalitete delimo na več vrst, odvisno od oblike kriminalitete oziroma področja varnostne problematike: na pravno in nepravno, na namenjeno žrtvam in namenjeno storilcem, na posredno in neposredno, na poboljševalno in kaznovalno, na situacijsko, razvojno in skupnostno. Najbolj osnovna pa je delitev na primarno, sekundarno in terciarno preprečevanje. Vsak model preprečevanja je podprt z različnimi teorijami, pogledi in stališči, pogosto hkrati uporabnimi za marsikatero od njih, kot je modele preprečevanja mogoče implementirati pri odzivanju na različne oblike kriminalitete. Tri primarne modele preprečevanja je mogoče razdeliti glede na tri kategorije ukrepov, in sicer na ukrepe, ki se nanašajo na storilce, oškodovance in kraj oziroma okoliščine, v katerih se poraja kriminaliteta.

Kriminalna preprečevanja mora biti sestavni del socialne politike, kar obsega zagotavljanje kakovosti življenja, zagotavljanje socialne in zdravstvene varnosti, zagotavljanje izobraževalnega sistema, zaščito in pomoč rizičnim skupinam ter programe vključevanja marginalnih družbenih skupin v družbo. Pristojni organi si morajo prizadevati za večjo povezanost med različnimi politikami, kot so izobraževalna politika, politika trga dela in socialna politika, s posebnim poudarkom na rizičnih družbenih skupinah prebivalstva. Poiskati je treba odgovore na vprašanja, ki so ključnega pomena za oblikovanje kriminalitetne politike, med drugim, kdo je odgovoren za preprečevanje kriminalitete, na kakšni stopnji je država glede razvoja preventivne dejavnosti, kateri so glavni kriminalitetni problemi in katere so glavne značilnosti kriminalitete v urbanih okoljih in katere v ruralnih.

Preventiva na področju socialnega varstva pomembno vpliva na odpravljanje ključnih vzrokov za nastanek kriminalitete. Situacijska preprečevanja je za državljane najenostavnejša in tudi relativno učinkovita oblika preprečevanja premoženjske in nasilniške kriminalitete. Situacijske preprečevanja ni mogoče pojmovati zgolj kot video nadzorovanje javnih površin, temveč v situacijsko preprečevanje spadajo ukrepi za povečanje truda za storitev kaznivega dejanja, ukrepi za povečanje tveganja za prijetje, ukrepi za zmanjševanje dobička in ukrepi, ki preprečujejo opravičila, da nekdo ni vedel, da je neko dejanje prepovedano. Kombinacija socialne in situacijske preprečevanja predstavlja učinkovito možnost odzivanja na vzroke za nastanek/pojav kriminalitete. Gre za odzivanje na konkretne, specifične oblike kriminalitete, ki jih je mogoče preprečiti, omiliti oziroma storilce odvrti od storitve kaznivega dejanja. Kriminalitetna politika mora temeljiti na znanju, informacijah in raziskavah ter biti pojmovana kot del socialne politike. (RNPPZK, 2011)

4 Prikaz ureditve v EU in pravnih sistemih nekaterih evropskih držav

4.1 Evropska unija

4.1.1 Lizbonska pogodba

Z veljavnostjo nove Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, imenovane tudi Lizbonska pogodba, je konec leta 2009 nastal nov pomemben primarni pravni okvir sodelovanja držav članic na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete. Države članice Evropske unije (v nadaljevanju: EU) so si za cilj zadale vzpostavitev ukrepov za notranjo varnost, s katerimi bodo boljše usposobljene za ukrepanje na področju svobode, varnosti in pravice, kar bo neposredno povečalo učinkovitost boja proti kriminaliteti in terorizmu. V pravno-sistemskem pogledu je največja pridobitev Lizbonske pogodbe pravni temelj, ki zakonodajnim aktom s področja policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah omogoča sprejetje v obliki uredb in direktiv in s tem neposredne veljave oz. prenosa v zakonodajo držav članic, kar bo pripomoglo k skladnejšemu razvoju skupnih okvirjev za preprečevanje in zatiranje kriminalitete. Ravno na tem področju pa je bila tudi dana večja vloga

za nadzor nad ustreznim izvajanjem sprejetih zakonodajnih aktov v državah, Evropski komisiji in Sodišču EU. Evropski policijski urad (v nadaljevanju: Europol), ki je postal v letu 2010 agencija EU, je dobil ključno vlogo pri podpori pristojnim državnim organom, zadolženim za zatiranje kriminalitete. Pogodba o delovanju Evropske unije pa je opredelila naloge Europola. Njegova vloga je podpirati in krepiti dejavnosti policijskih organov in drugih služb kazenskega pregona držav članic ter njihovo medsebojno sodelovanje pri preprečevanju hudih oblik kriminala, ki vplivajo na dve ali več držav članic, terorizma in oblik kriminala, ki vplivajo na skupni interes politike EU, ter boju proti njim. Lizbonska pogodba je kot ključno novost uvedla tudi nov mehanizem za usklajevanje ukrepov za preprečevanje in zatiranje kriminalitete v EU. Ustanovljen je bil stalni odbor, da bi znotraj Evropske unije zagotovil pospeševanje in krepitev operativnega sodelovanja na področju notranje varnosti; v njem sodelujejo države članice ter institucije in agencije EU.

4.1.2 Stockholmski program

Večletni program Evropske unije na področju pravosodja in notranjih zadev »Odperta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje« za obdobje 2010–2014, tako imenovani Stockholmski program (UL C št. 115 z dne 4. 5. 2010, str. 1) poziva države članice, agencije, organe in institucije EU, da pripravijo usklajene dejavnosti za zagotavljanje varnosti evropskih državljanov s tem, da se uspešno zatirajo oblike organizirane kriminalitete, terorizem, trgovina s prepovedanimi drogami, korupcija, trgovina z ljudmi, tihotapljenje ljudi, spolno izkoriščanje otrok, nelegalna preprodaja orožja, računalniška kriminaliteta in čezmejna kriminalitete ter druge grožnje za varnost državljanov, ki so nadnacionalne. Kot ključne grožnje varnosti državljanov, ki zahtevajo učinkovito ukrepanje pristojnih organov držav članic, institucij ter agencij EU pa določa: -organizirano kriminaliteto in huda kazniva dejanja, -trgovino z ljudmi, -spolno izkoriščanje otrok in otroško pornografijo, -kibernetsko kriminaliteto, -gospodarski kriminal in korupcijo, -promet s prepovedanimi drogami in -teroristična kazniva dejanja. Stockholmski program pa še posebej poziva države članice, da krepijo in izboljšajo preventivne ukrepe za zatiranje kriminalitete. Ključno je multidisciplinarno sodelovanje, tako vladnih kot nevladnih služb in tudi sodelovanje z zasebnim sektorjem. Pomembni pa so tudi ukrepi za spodbujanje socialnega vključevanja v družbo. Na področju preprečevanja kriminalitete države članice sodelujejo v Evropski mreži strokovnjakov za preprečevanje kriminalitete (EUCPN).

4.1.3 Strategija notranje varnosti za Evropsko unijo

Najvišji predstavniki držav EU so v marcu 2010 sprejeli Strategijo notranje varnosti za Evropsko unijo. Strategija navaja glavne izzive in grožnje na področju notranje varnosti, hkrati pa prvič vzpostavlja koncept notranje varnosti, ki ga je treba razumeti kot celovit koncept, ki vključuje številne resorje v državah članicah in institucijah, katerih področja dela vzpostavljajo izvedljivosti t. i. »Evropskega varnostnega modela«. Strategija kot glavne izzive in grožnje notranji varnosti, svobodi in pravicam v EU identificira terorizem, resne in organizirane oblike kriminalitete, kibernetško kriminaliteto, čezmejno kriminaliteto, varnost v prometu in naravne nesreče ter nesreče, ki jih povzroči človek. Obenem poudarja temeljna načela in smernice za nadaljnje ukrepanje, na katerih temelji uspešno zagotavljanje notranje varnosti EU v naslednjih letih, predvsem zaščito temeljnih pravic in svoboščin, izboljšanje sodelovanja in solidarnosti med državami članicami EU, prednostno obravnavo preventive in predvidevanja, pomen vključenosti vseh pristojnih sektorjev pri zagotavljanju javne varnosti, komuniciranje z javnostjo o varnostnih ukrepih ter upoštevanje soodvisnosti notranje in zunanje dimenzije varnosti z vzpostavitvijo globalne varnostne osredotočenosti v povezavi in tesnejšem sodelovanju s tretjimi državami.

4.1.4 Ocena ogroženosti o organizirani kriminaliteti EU

Skladno s Stockholmskim programom so države članice sprejele Sklepe Sveta o oblikovanju in izvajanju političnega cikla EU za organizirane kriminalitete in hude oblike mednarodne kriminalitete na osnovah Evropskega kriminalistično obveščevalnega modela, kot sistem nadgradnje za zaznavo groženj posameznih vrst kriminalitete, na podlagi katerega se določajo prednostne dejavnosti. V prehodnem obdobju od leta 2011 do 2013 pa se prioritete določijo na podlagi aktualne Ocene ogroženosti zaradi organizirane kriminalitete (OCTA), nov štiriletni cikel pa se v popolnosti prične uporabljati za obdobje od 2014 do 2017 na osnovi posodobljene »Ocene ogroženosti zaradi hudih oblik in organizirane kriminalitete (SOCTA)«. Države članice, institucije in agencije EU so s tem zavezane k upoštevanju ugotovitev in opredeljenih prioritete, ter njihovem vključevanju v svoje dejavnosti za preprečevanje in zatiranje kriminalitete.

4.1.5 Strateški ukrepi EU kot odziv na posamezne vrste kriminalitete

Države članice EU so sprejele tudi nekatere strateške dokumente, ki so usmerjeni k skupnemu pristopu za določeno vrsto kriminalitete. Tako je treba izpostaviti: - »Strategijo EU na področju drog za obdobje 2005–2012«, v kateri je bil opredeljen evropski model politike drog na podlagi uravnoteženega pristopa k zmanjšanju povpraševanja in ponudbe drog, ter zadnji akcijski načrt EU za boj proti drogam za obdobje 2009–2012 in – »Evropski pakt za preprečevanje mednarodnega trgovanja s prepovedanimi drogami« iz leta 2010, - »Protiteroristično strategijo za Evropsko unijo« iz leta 2005 in iz nje izhajajoče akcijske načrte, - »Strategijo o zunanji razsežnosti pravosodnih in notranjih zadev« ter na podlagi tega sprejete ukrepe za krepitev zunanje razsežnosti EU pri preprečevanju trgovine z ljudmi iz leta 2010, - »Strategijo dela o praktičnih ukrepih proti kibernetiki kriminaliteti« iz leta 2008, sklepe Sveta o strategiji za zagotavljanje pravic in boljše podpore žrtvam kaznivih dejanj iz leta 2009. Te strategije in druge dokumente je treba šteti kot operativne, akcijsko orientirane instrumente posameznih politik, ki jih morajo pristojni organi držav članic izvajati skladno s svojo zakonodajo in jih upoštevati pri načrtovanju svojih dejavnosti.

Ključno sporočilo vseh strateških dokumentov je, da pristojni resorji aktivno sodelujejo z drugimi državami, hkrati pa k sodelovanju pritegnejo vse druge državne organe, da se zagotavlja multiagencijski pristop pri preprečevanju in zatiranju kriminalitete. Prav tako pa se poudarja, da je zelo uspešen instrument za preprečevanje in zatiranje kriminalitete odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ali drugega premoženja, povezanega s kaznivimi dejanji.

4.2 Organizacija združenih narodov

Organizacija združenih narodov (v nadaljevanju OZN) kot globalna mednarodna organizacija skladno z načelom vzpostavljanja in zagotavljanja pravne države izvaja dejavnosti za razvoj, promocijo in implementacijo mednarodnih norm in standardov mednarodnega prava. Dejavnosti OZN za preprečevanje kriminala in obravnavanje storilcev kaznivih dejanj so usmerjene v iskanje skupnih rešitev za zatiranje in preprečevanje različnih oblik kriminalitete na globalni ravni. V okviru te organizacije deluje tudi Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC) kot globalni akter za boj proti prepovedanim drogam, terorizmu, mednarodni kriminaliteti in korupciji. Države so z razvojnimi cilji tisočletja Združenih narodov potrdile, da bodo vložile dodatne napore za zatiranje vseh oblik transnacionalne kriminalitete, razvijale ukrepe za boj proti drogam in uskladile dejavnosti proti mednarodnemu terorizmu ter drugim transnacionalnim grožnjam. Republika Slovenija je ratificirala vse ključne mednarodne pravne akte OZN, prav tako pa kot članica organizacije upošteva vse strateške dokumente in dejavnosti, ki izhajajo iz njih, ter jih vključuje v razvojne načrte in dejavnosti pristojnih organov.

4.3 Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi

Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) ima kot mednarodna organizacija v okviru svojih ciljev opredeljene tudi naloge usposabljanja policij, boj proti terorizmu, organiziranemu kriminalu in trgovini z ljudmi. OVSE tako kot evropska regionalna organizacija spodbuja izvajanje mednarodnih pravnih aktov med državami članicami te organizacije in na podlagi drugih strateških dokumentov spodbuja razvoj dejavnosti za preprečevanje in zatiranje oblik kriminalitete, ki zahtevajo skupen pristop v širši regiji. Republika Slovenija je aktivna članica te organizacije in tako njeni pristojni organi vključujejo sprejete razvojne dokumente v svoje dejavnosti in naloge.

4.4 Svet Evrope

Temeljni cilj držav članic Sveta Evrope je ustvariti skupen demokratičen in pravni prostor na vsej evropski celini ob spoštovanju ključnih vrednot: človekovih pravic, demokracije in vladavine prava. Z namenom preprečevanja in zatiranja različnih transnacionalnih oblik kriminalitete so države članice Sveta Evrope sprejele več mednarodnih pogodb, ki vzpostavljajo skupne standarde in pravne okvirje za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon določenih oblik kriminalitete. Že predhodna Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007–2011 je vsebovala nekatere ključne instrumente, ki so veljavni in se bodo uporabljali tudi v prihodnje, kot specifičen in referenčni globalni okvir za zatiranje kibernetike kriminalitete na svetovni ravni pa je treba izpostaviti Konvencijo Sveta Evrope o kibernetiki kriminaliteti iz leta 2001 in pripadajoče protokole ter Konvencijo Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi iz leta 2005.

4.5 Primerjalna ureditev v drugih pravnih sistemih

4.1.6 Nemčija

Preprečevanje kriminala v Nemčiji zajema vse ukrepe, katerih cilj je: -preprečiti kazniva dejanja s preventivnimi ukrepi, -zmanjšanje škode, ki jo povzročijo kazniva dejanja in -omejevanje strahu pred kriminaliteto, ki ga čutijo državljani. Tradicionalno razlikovanje med primarno preventivo (sprememba socialnih razmer, izobraževanja, organizacija bivalnega okolja itd), sekundarno preventivo (zmanjšanje priložnosti za izvršitev kaznivih dejanj, na primer z alarmnimi sistemi, elektronskimi paralizatorji itd) in terciarno preventivo (vplivanje na kršitelja, da se prepreči ponovitve med zaporno kaznijo, pogojno pomočjo in pomočjo za kršitelje) ni več sprejemljivo, pa tudi meje med preventivnimi in represivnimi ukrepi so vedno bolj zabrisane. V Nemčiji so strokovnjaki za preprečevanje kriminala naslednjega mnenja: -represivna sredstva so nujno potrebna za uspešen boj proti kriminalu, se pa vedno bolj približujejo omejevalnim dejavnikom, -možnosti nerepresivnega preprečevanja kriminala še niso bile v celoti izkoriščene in -preprečevanje kriminala je naloga celotne družbe, s katerim se sooča zvezna vlada, zvezne dežele, občine ter drugi akterji. (European Crime Prevention Network (EUCPN), 2011)

4.1.7 Avstrija

Vodilno vlogo pri preprečevanju kriminala v Avstriji ima avstrijska kriminalistično obveščevalna služba (Criminal Intelligence Service Austria – CISA) »oddelek 1.6« – Preprečevanje kriminala in podpora žrtvam. Oddelek skupaj z lokalnimi oblastmi oblikuje in izvaja strategije preprečevanja kriminala. Na podlagi strokovnega znanja CISE se delo opravlja na državni in mednarodni ravni, posebne smernice pa se pripravijo in zagotovijo notranjim in zunanjim organizacijam, ki širijo informacije in znanje, ter strokovnim delavcem v skupnosti. Vrste preprečevanja kriminalitete so naslednja: -preprečevanje nasilja v družini in zalezovanja, podpora žrtvam, -preprečevanje

spolnih zločinov, -preprečevanje uporabe drog, -varovanje premoženja in načrtovanje varnosti in -preprečevanje mladoletniškega nasilja. (EUCPN, 2011)

4.1.8 Italija

Strategija odkrivanja in pregona, katere cilj je okrepiti splošno varnost ter javni red in mir na ozemlju Italije, temelji predvsem na ponovno uvedenih preprečevalnih aktivnostih. Ko danes govorimo o preprečevanju, mislimo na zmožnost odstraniti dejanska ali domnevna tveganja, ki prihajajo iz katerega koli ozemlja, in vzpostaviti varne pogoje, da se poveča zaupanje ljudi v institucije, ki jih obiskujejo. Policijska dejavnost temelji na delu, ki je vezano na teritorij. Dejavnosti, ki jih izvajajo organi pregona, so osnovani na usklajenih načrtih za nadzor nad teritorijem (ob predvidenem izmenjavanju državne policije in karabinjerjev na vsakem določenem ozemlju), ter ob vedno večji vključitvi občinske policije pri nadzoru na območjih pod njihovo pristojnostjo (lokalna upravna policija, mestni prometni predpisi, gospodarska področja itd.). Vedno bolj se uveljavlja koncept »sosedske policijske dejavnosti«, ki se vedno bolj vključuje na državni ravni ob upoštevanju novih operativnih modelov. Cilj je, da se ustanove približajo državljanom, z namenom boljšega razumevanja njihovih potreb in iskanja rešitev, po možnosti ob dejavni udeležbi zadevnih strank, ki so jim skupne in so kot take uporabnejše in primernejše. (EUCPN, 2011)

4.1.9 Madžarska

V preteklih letih so na Madžarskem poskušali izoblikovati skladno strategijo za preprečevanje kriminala v skupnosti. Pri načrtovanju idej so morali upoštevati, da več policije, kazni in zaporov – tj. več istega – ne reši glavnih problemov s kriminalom. Po preučevanju različnih pristopov so prišli do zaključka, da bi bila napoved »vojne kriminalu« – zlasti, če tarče dojemamo kot zunanje »sovražnike« – neuspešna. Kriminal je družbeni proizvod in njegovo reproduciranje je vedno lastnost družbe same. Običajne kriminalne dejavnosti so predvsem kršitve moralnih in pravnih vrednot ter norm skupnosti, v kateri se pojavljajo. Voditi neprekinjeno vojno proti sodržavljanom je nemogoče. Prvič zato, ker ima nasilje (sila), ki ga oblast uporabi v vojni, za posledico le vedno več nasilja. Drugič, ker vojna ne bi zavarovala moralne soodvisnosti družbe in samozaščitnih mehanizmov njenih državljanov. Tretjič, ker je kriminal del vsakdanjega življenja družbe, bi bila napoved vojne proti kriminalu panična reakcija na stalni pojav. Zato skladno strategijo za preprečevanje kriminala štejejo za posebno vrsto socialne politike, ki ima za posledico strokovne in civilne dejavnosti, in za nekaj, kar morajo usmerjati državne oblasti. Na kriminal se morajo odzvati z različnimi socialnimi programi in tehnikami, ki vzpodbujajo in mobilizirajo družbo, da se spodbudijo samozaščitne zmožnosti velikih in majhnih skupnosti, različnih ustanov, gospodarskih akterjev in državljanov. Poleg tega bodo strategijo preprečevanja kriminala v skupnosti morali uresničevati v povezavi z organi kazenskega pravosodja in pregona.

4.1.10 Belgija

V zadnjih 25 letih je belgijska Zvezna javna služba za notranje zadeve sprožila več spodbud na številnih področjih preprečevanja, kot so preprečevanje zlorabe drog, prenova mest, preprečevanje vlomov, antisocialno vedenje, kraje in številne druge zadeve. Poleg tega so imeli pomemben učinek tudi načrti varnosti in preprečevanja z lokalnimi oblastmi, pripravljeni na začetku devetdesetih let, ki so se preoblikovali v strateške in ciljno naravnane načrte. Belgijsko varnostno okolje se je nato razvilo v celovito varnostno politiko, v kateri je preprečevanje postalo bistven člen v varnostni verigi in kamor se vključuje čedalje več partnerjev iz različnih sektorjev. Zvezna javna služba za notranje zadeve se je odločila za politiko od spodaj navzgor, ki v ospredje postavlja lokalno raven. Ne nazadnje so lokalne oblasti in različni zaposleni v

preprečevanju tisti, ki v svojih občinah dnevno vlagajo v varnost in kakovost življenja. (EUCPN, 2011)

5 Vsebinski sklopi resolucije

Resolucija obravnava 13 podpoglavij, ki opredeljujejo področja preprečevanja in zatiranja kriminalitete. Ta so:

»Premoženjska kriminaliteta« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- omejevanje premoženjske kriminalitete,
- izdelava programa usklajenega sodelovanja,
- izdelava programa intenzivnejšega seznanjanja,
- zmanjševanje ponudbe prepovedanih drog.

»Gospodarska kriminaliteta« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- sledenje premoženjske koristi iz kaznivih dejanj in zavarovanje odvzema te koristi,
- ničelna toleranca pojavnih oblik korupcije,
- širitve pooblastil za preiskovanje gospodarske kriminalitete na druge nadzorne institucije,
- specializirane preiskovalne skupine,
- elektronska izmenjava podatkov med policijo, tožilstvi in sodišči,
- izvajanje skupnih usposabljanj in izpopolnjevanj.

»Področje organizirane kriminalitete in boja proti terorizmu« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- strategija boja zoper organizirano kriminaliteto in boja zoper terorizem,
- modernizacija kazenske procesne zakonodaje in organizacija enotnega pravosodnega varnostnega kroga obravnave kaznivih dejanj, povezanih z organizirano kriminaliteto in terorizmom,
- prilagoditev organizacije in dela policije za zagotovitev enovitosti odkrivanja, preiskovanja in preprečevanja kaznivih dejanj organizirane kriminalitete in boja proti terorizmu,
- vzpostavitev sistema preprečevanja, pravočasnega odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in groženj, ki so povezani z ogrožanjem z nevarnimi snovmi ali uporabo orožij za množično uničevanje.

»Kibernetska kriminaliteta« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- ustanovitev vladnega centra,
- sistem delovanja,
- preventiva, usposabljanje/izobraževanje.

»Prepovedane droge« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- zagotoviti možnosti za uspešno odkrivanje kaznivih dejanj in prekrškov s področja prepovedanih drog,
- zmanjšati število uporabnikov vseh prepovedanih drog,

- zagotoviti in krepiti univerzalne, selektivne in indicirane preventivne dejavnosti za preprečevanje uporabe drog in zmanjševanje z njo povezane kriminalitete.

»Mladoletniško nasilje« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- v programih vrtcev in šol je treba izvajati vsebine, povezane s prepoznavanjem in preprečevanjem nasilja,
- pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov vrtcev in šol je treba posebno pozornost nameniti tistim dejavnikom, ki prispevajo k dvigu socialnih kompetenc otrok in učencev,
- dosledno je treba izvajati pravilnik o obravnavanju nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode,
- krepitev kompetenc strokovnih delavcev,
- oblikovanje mreže institucij za podporo šolam,
- podporna gradiva za dvig socialnih kompetenc,
- sodelovanje različnih institucij pri obravnavi učencev z vedenjskimi motnjami,
- oblikovanje novih programov za učence z vedenjskimi motnjami,
- oblikovanje programov za zmanjševanje javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti do drugačnih.

»Nasilje v družini« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- pripraviti izobraževalno informativno gradivo,
- informirati javnost,
- specializirati krizne namestitve in mrežo,
- pripraviti celovito informacijo o poteku postopkov,
- analiza zakonskega varstva žrtev družinskega nasilja.

»Varovanje okolja« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- izdelava operativnega načrta sodelovanja,
- izdelava programa vključevanja zainteresiranih nevladnih organizacij.

»Pomoč žrtvam kaznivih dejanj« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- informiranje in ozaveščanje javnosti ter žrtev kaznivih dejanj,
- usklajeno medresorsko delovanje na področju obravnave žrtev kaznivih dejanj in skupna strokovna izobraževanja,
- razvijanje programov psihosocialne pomoči in kriznih namestitev za ljudi v stiski.

»Strah pred kriminaliteto« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- izvajanje viktimizacijske študije,
- zmanjšati strah pred kriminaliteto,
- obveščanje v medijih.

»Odvzem premoženjske koristi« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- evidentiranje usmerjanja po prvem odstavku 160.a člena Zakona o kazenskem postopku ter ustanovljenih specializiranih preiskovalnih skupinah po drugem, tretjem

in četrtem odstavku 160.a člena Zakona o kazenskem postopku ter na zaprosilo poročanje Ministrstvu za pravosodje,

- odločitev o ustreznem postopku za razširjeni odvzem premoženja nezakonitega izvora in priprava predloga zakona.

»Obveščevalno vodena policijska dejavnost« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- usposabljanje vodstvenega kadra policije,
- izobraževanje in usposabljanje delavcev policije,
- prilagoditev organizacijske strukture in zagotavljanje ustrezne opreme,
- procesna ureditev,
- prilagoditev informacijskega sistema policije,
- izboljšanje neposrednega delovanja Slovenije v ECIM-u.

»Izvrševanje kazenskih sankcij« – v sklopu tega poglavja so predvidene naslednje strategije oz. programi:

- probacijska služba,
- denarne kazni.

Resolucija določa tudi spremljanje izvajanja resolucije in poudarja dialog z organizacijami civilne družbe in nevladnimi strokovnimi institucijami. V ta namen Vlada Republike Slovenije najkasneje v šestih mesecih po sprejetju resolucije v Državnem zboru RS ustanovi »Svet za preprečevanje in zatiranje kriminalitete«. Resolucija opredeljuje finančna sredstva, ki bodo potrebna za izvedbo resolucije kot strateškega dokumenta in doseganje opredeljenih ciljev. Potrebna sredstva bodo natančno opredeljena v področnih strategijah, programih in akcijskih načrtih nosilcev ter ostalih sodelujočih pri posamezni strategiji oz. programu.

6 Zaključek

S koncem leta 2011 se zaključi izvajanje Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007 – 2011 in Ministrstvo za notranje zadeve kot temeljni nosilec zagotavljanja notranje varnosti je predlagalo pripravo nove resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016. Podlage za sestavo nove resolucije je delovna skupina črpala iz določil Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije. Opravljena je bila ocena stanja in trendov na področju kriminalitete, pregledani in upoštevani so bili mednarodni dokumenti, pozitivna zakonodaja in področni že obstoječi programi ter načrti, ki obravnavajo pojave s področja ali pojave povezane s področjem kriminalitete in posredno oziroma neposredno vplivajo na vsebino, naloge in nosilce nalog s področja preprečevanja in zatiranja kriminalitete.

Referenčni okvir pri izdelavi Resolucije so bili tudi mednarodni dokumenti, prioritete in priporočila za kriminalno prevencijo (OZN, Evropska Unija, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, Svet Evrope), upoštevan pa je bil tudi pomen spoštovanja ustavnih načel o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, zlasti skrb, da predvideni ukrepi za posameznike ali skupine ljudi ne bodo diskriminatorni in izključujoči. Na podlagi teh izhodišč, ciljev in usmeritev je delovna skupina v kateri je sodelovalo 21 predstavnikov ministrstev in predstavnika Fakultete za varnostne vede ter Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti, pripravili besedilo predloga resolucije. V resoluciji je poudarek na načrtnem in usklajenem izvajanju dejavnosti vseh tistih državnih institucij, civilne družbe in državljanov, ki lahko

kakorkoli prispevajo k obvladovanju in zmanjševanju kriminalitete. Pomembno je, da država nameni ustrezno pozornost preprečevanju kriminalitete in da so vsakemu posamezniku zagotovljene človekove pravice in temeljne svoboščine ter enake izhodiščne možnosti za delovanje, ustvarjanje in osebni razvoj.

7 Literatura

- Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu. (2001). *Uradni list RS*, (81).
- Uprava RS za zaščito in reševanje. (2005). *Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.sos112.si/slo/tdocs/terorizem.pdf>
- Eurobarometer 74. (2010). *Javno mnenje v Evropski uniji, Nacionalno poročilo Slovenija*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb74/eb74_si_si_nat.pdf
- European Crime Prevention Network – EUCPN. (2011). *Crime prevention strategy Italy*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.eucpn.org/strategies/index.asp>
- European Crime Prevention Network – EUCPN. (2011). *Crime prevention strategy Hungary*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.eucpn.org/strategies/index.asp>
- European Crime Prevention Network – EUCPN. (2011). *Crime prevention strategy Belgium*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.eucpn.org/strategies/index.asp>
- European Crime Prevention Network – EUCPN. (2011). *Crime prevention strategy Austria*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.eucpn.org/strategies/index.asp>
- European Crime Prevention Network – EUCPN. (2011). *Crime prevention strategy Germany*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.eucpn.org/strategies/index.asp>
- http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4004
- Statistični urad RS. (2005). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Statistični urad RS. (2006). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Statistični urad RS. (2007). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Statistični urad RS. (2008). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Statistični urad RS. (2009). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Statistični urad RS. (2010). *Polnoletne in mladoletne osebe, zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.stat.si/doc/statinf/13-si-046-0601.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2005). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2006). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>

- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2007). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2008). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2009). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2010). *Poročilo o delu policije*. Pridobljeno 15. 9. 2011 na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Republika Slovenija. Vlada RS. (2011). *Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 – 2016 (RNPPZK)*. Pridobljeno 19. 9. 2011 na http://www.vlada.si/si/delo_vlade/gradiva_v_obravnavi/gradivo_v_obravnavi/?tx_govp_apers_pi1%5Bsingle%5D=%2Fupv%2Fvlnagradiva-08.nsf%2F18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54%2F80430b549107e609c125790c0036b3a3%3FOpenDocument&cHash=2f3361239704f6598318e460224d1e6a
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini. (2009). *Uradni list RS*, (41/09).
- Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007–2011 (Skupaj za večjo varnost). (2007). *Uradni list RS*, (2).
- Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih 2009 do 2015. (2009) *Uradni list RS*, (09).
- Resolucija o preprečevanju in zatiranju kriminalitete. (2006). *Uradni list RS*, (43).
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije. (2010). *Uradni list RS*, (27).
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007–2011. (2007). *Uradni list RS*, (40).
- Zakon o policiji. (1998). *Uradni list RS*, (49).